

4 4 4 4 4

4 4 4 4 4

4 4

4 4

4 4

4 4 4 4 4

4 4 4 4 4

Fundació Horta Sud
Quaderns pràctics per a associacions

Guia per a millorar la transparència de les nostres entitats

Biblioteca de Recursos per a l'Enfortiment
del teixit associatiu

Edita:
Fundació Horta Sud
hola@fundaciohortasud.org
T. 96 155 32 27

Presidenta
Concepción López Primo

Elaboració:
Juana López Ruiz
Julio Huerta Balastegui
Virginia Morales Vargas
Laura A. Juan Díez

Disseny Gràfic:
Eugenio Simó

Col·labora:
Diputació de València
Caixa Popular

Dipòsit legal V-3641-2019

Primera edició- Desembre 2019 (200
exemplars)

Imprès en paper 100% reciclat.
Procés de fabricació sense clor i sense
blanquejadors òptics. Homologat
internacionalment amb l'Àngel Azul,
Cisne Nòrdico i NAPM.

Per a la redacció d'aquest quadern
hem utilitzat un llenguatge inclusiu
i no sexista.

Fundació Horta Sud

Quaderns pràctics per a associacions

Guia per a millorar la transparència de les nostres entitats

Biblioteca de Recursos per a l'Enfortiment
del teixit associatiu

La **Biblioteca de Recursos per a l'Enfortiment del Teixit Associatiu**, ofereix un conjunt de recursos, tant electrònics com impresos, a fi de donar suport a les accions de formació, assessorament, divulgació i acompanyament, desenvolupades per la Fundació Horta Sud. Pretén convertir-se en un repositori **bàsic d'informació d'interès per al teixit associatiu, tant per al seu funcionament estructural, com per a la seua activitat i la seua repercussió social**. Volem donar suport a les entitats perquè puguen desenvolupar la seua missió, facilitar l'enfortiment del teixit associatiu, promoure la creació i el treball en xarxa i sensibilitzar els poders públics dels temes que afecten la comarca.

Som conscients que la tasca de dirigir una associació s'està tornant cada dia més complexa i que les organitzacions menudes tindran dificultats per a afrontar els reptes dels pròxims anys, i només les més preparades, les proactives, les capaces de veure el futur i, en tot cas, d'adaptar-se a ell, estaran més preparades per sobreviure.

És necessari un canvi en la cultura de les associacions. Necessitem líders del moviment associatiu que sobretot tinguen la voluntat d'encetar este canvi cultural. El moviment associatiu ha de repensar-se, ha de reformular-se. Cal construir un moviment associatiu més fort i amb més capacitat d'actuació a escala comarcal, social, política i fins i tot econòmica.

Aquest quadern forma part de la sèrie **Quaderns Pràctics**, un recurs que pretén ser una eina per a les associacions, un útil pràctic que els ajude a estar al dia en la gestió, organització i compliment de la normativa.

Esperem que aquest quadern siga útil per a la vostra associació i per enfortir el teixit associatiu de la comarca.

Index

1	La transparència: Què és i com ha de ser?	9
2	La transparència i les associacions	10
3	A qui va dirigida esta guia?	11
4	Quines són les ENL obligades a complir la Llei de Transparència?	12
5	Com s'ha de fer pública la informació per al compliment de les obligacions de transparència?	13
	5.1. Per a les ENL que tinguen web pròpia. 5.2. Per a les ENL que no tinguen web pròpia.	
6	Què cal publicar?	14
	6.1. Informació institucional, organitzativa i de planificació. 6.2. Informació econòmica, pressupostaria i comptes.	
7	Responsabilitat	16
	Compliment de les obligacions de la Llei. Fets que suposen un incompliment de la Llei i són sancionables.	
8	Casos pràctics	16
9	Rigorositat de la informació	18
10	Anàlisi de la realitat: arreglada de dades i avaluació de l'impacte.	20
	Annex	21
	Recursos en línia. Normativa bàsica transparència i bon govern. Webs recomanades.	

1 La transparència: Què és i com ha de ser?

La transparència és un principi que apliquem, fonamentalment, a la informació que serveix per a explicar com es governa i gestiona una entitat.

És important que les Entitats No Lucratives (ENL) informen sobre quina és la seua missió, la seua finalitat i els seus valors. També és important que expliquen quins són els òrgans de govern, quines persones són les responsables d'eixos òrgans de govern, com es gestiona l'entitat, quines accions desenvolupen, com es financia, ...

Tota aquesta informació ha de ser **proactiva**, és a dir, la informació ha de publicar-se sense que ningú la demane, sinó com a una acció assumida i incorporada a les pràctiques de comunicació de les entitats per **convicció**, ja que la **transparència no és un fi en si mateix, sinó que és un mitjà**. Un mitjà a través del qual es **genera confiança i garantia d'una gestió bona**, eficaç i eficient. A més a més, en facilitar la comunicació i l'obtenció de la informació, la transparència **millora i potencia la participació**.

Perquè es acomplisca açò és necessari que la informació que generen les ENL siga accessible i comprensible i que estiga sempre convenientment actualitzada i disponible.

La transparència és també clau per a realitzar una anàlisi de la realitat objectiva que ens permeta prendre decisions de forma responsable. En aquest sentit, acostumar-se a ser transparents suposa també sistematitzar l'arreglada de dades objectives i l'avaluació permanent de les accions desenvolupades.

Fomentem la transparència també en tindre cura amb la rigorositat i veracitat de la informació que generem i que compartim, que ha de ser honesta, fiable, objectiva i que eduque en el pensament crític.

2 La transparència i les associacions

Cap a una cultura de la transparència i un nou model associatiu

Les ENL, per la seua naturalesa jurídica i per coherència amb la seua missió i els seus valors, estan compromeses amb el conjunt de la societat i, més específicament, amb col·lectius als quals adrecen la seua activitat. Per tant, la transparència és un **valor** que ha de consolidar-se com a vertebrador del funcionament de les entitats.

Les obligacions legals no han de ser contemplades com a dificultats, sino que han de ser estímul que contribuïska a orientar les **bones pràctiques** i a encaminar cap a una cultura de la transparència.

Afermar la **cultura de la transparència** vol dir treballar per la transformació social i ací és on les associacions es converteixen en elements claus.

El teixit associatiu és el motor necessari per a la transformació social. Des de les associacions es construeix la societat, es genera el sentiment de pertinença, es fomenta la solidaritat i el compromís. Les associacions són escoles de democràcia i de diàleg, generadores d'idees i de projectes. En definitiva, el treball de les associacions és una manera de veure el món, és la forma d'unir les mans per a transformar la societat

Assolint una cultura de transparència afavorim la construcció d'un **nou model associatiu**, on les associacions:

RECUPEREN ELS VALORS...

Associacions que recuperen els valors, la cultura, la solidaritat, el compromís de millorar la societat, que generen idees, nous projectes i pensament crític.

TRANSFORMEN LA REALITAT...

Associacions que generen llocs de treball, que mobilitzen recursos, que detecten les necessitats del seu entorn.

EDUQUEN...

Associacions que eduquen en la democràcia, en el diàleg, en la participació real, en la ciutadania activa i compromesa.

COMPROMESES...

Associacions que es comprometen amb la millora del seu municipi i amb la defensa dels drets humans i valors democràtics.

3 A qui va dirigida esta guia?

Aquesta guia s'adreça a les ENL que perceben fons públics. Tot i això, se'n recomana el compliment per a la resta de les ENL.

Una ENL és una entitat privada que, en virtut de les seues regles constitutives, no pot distribuir els seus beneficis a les persones que la controlen, havent de destinar-los bé a la realització dels seus objectius (o a la reinversió), bé a l'ajuda a persones que no exercisquen cap control sobre l'organització.

Les ENLs solen adoptar la forma jurídica d'associació, fundació, mutualitat o cooperativa (les cooperatives poden tindre o no ànim de lucre) i la seua fi social pot ser molt variada, des d'un club social, una ONG, una associació de consumidors, una associació ecologista, una associació d'antics alumnes, etc.

Què vol dir no tindre ànim de lucre? No tindre ànim de lucre significa que els diners han de destinar-se exclusivament a l'acompliment de les finalitats comunes d'interés general establides en els normes de l'entitat. Per tant, es pot tindre activitat econòmica i beneficis en el compte de resultats anuals, però han de ser destinats als fins de l'entitat.

En aquest context, *la Llei 19/2013 de Transparència, Accés a la informació pública i Bon Govern*, *la Llei 2/2015 de la Generalitat Valenciana, de Transparència, Bon Govern i Participació Ciutadana de la Comunitat Valenciana*, així com el *Decret 105/2017, de 28 de juliol, del Consell, de desenvolupament de la Llei 2/2015*, determinen quines són concretament les obligacions de transparència d'aquestes entitats. En aquestes Lleis es regula, per una banda, l'obligació d'informar i de publicitat de l'acció pública i, per altra banda, el dret d'accés a la informació pública. La normativa afecta subjectes i organitzacions, tant del sector públic com del privat.

4 Quines són les ENL obligades a complir la Llei de Transparència?

1. Les perceptores d'ajudes o subvencions públiques, d'acord amb l'article 3 de la Llei 19/2013 tenen obligacions de transparència si:

- Perceben més de 100.000 euros anuals de subvencions o ajudes públiques, o si
- Un 40% o més dels seus ingressos anuals provenen de subvencions o ajudes públiques (sempre que assolisquen com a mínim la quantitat de 5.000 euros).

2. A més de les obligacions de transparència, la Llei 2/2015 valenciana estableix una nova obligació per a les persones jurídiques privades si perceben, durant el període d'un any, subvencions de les administracions públiques de la Comunitat Valenciana per import superior a 10.000 euros. Aquesta obligació consisteix en:

Fer publicitat de les subvencions en la web pròpia o en el portal de la CVA, encara que s'haja publicat també en la web municipal, indicant almenys:

- l'entitat pública concedent,
- l'import rebut,
- el programa, activitat, inversió o actuació subvencionat.

Independentment d'açò, es manté l'obligació de publicitat dels projectes subvencionats, d'acord a La Llei 38/2003, de 17 de novembre, General de Subvencions, "Els beneficiaris han de donar la publicitat adequada del caràcter públic del finançament de programes, activitats, inversions o actuacions de qualsevol tipus que siguen objecte de subvenció, en els termes establerts per reglament".

3. Les entitats privades o persones jurídiques que presten serveis públics. Aquestes obligacions s'inclouran en les normes reguladores dels concerts i altres formes de participació o gestió en els seus plecs o documents contractuals anàlegs que corresponguen.

5 Com s'ha de fer pública la informació per al compliment de les obligacions de transparència?

5.1. Per a les ENL que tinguen web pròpia

La informació subjecta a les obligacions de transparència serà publicada d'una manera veraç, clara, estructurada i objectiva per als interessats i, sempre que siga tècnicament possible, en formats electrònics que permeten la seua redistribució, reutilització i aprofitament (com ara formats CSV o XML, etc.)

És aconsellable publicar la informació en un apartat específic sobre transparència..

Tota la informació serà comprensible, d'accés fàcil i gratuït i estarà a la disposició de les persones amb discapacitat per mitjans o en formats adequats de manera que resulten accessibles i comprensibles, segons el principi d'accessibilitat universal i disseny per a totes les persones.

La informació que es publique s'ha d'actualitzar periòdicament i se n'ha de facilitar la consulta.

Forma i temps de publicació:

- La informació sobre contractes, convenis i subvencions s'haurà de mantenir publicada mentre persistisquen les obligacions derivades dels mateixos i, almenys, dos anys després que aquestes cessen.
- La informació econòmica almenys durant cinc anys a comptar des del moment en què va ser generada.

5.2. Per a les ENL que no tinguen web pròpia.

En el cas que no disposen de pàgina web on realitzar aquesta publicitat, podran complir amb aquesta obligació a través del portal que pose a la seua disposició la Generalitat Valenciana o altres administracions.

En cas que no disposen de pàgina web, durant el període de justificació de l'ajuda concedida haurà de comunicar-se aquesta circumstància a l'entitat que concedeix perquè done publicitat a través del portal web corresponent.

6 Què cal publicar?

6.1. Informació institucional, organitzativa i de planificació

- Estructura organitzativa.
- La composició dels òrgans de govern amb identificació nominativa dels membres.
- Organigrama complet que identifique els responsables .
- Definició de la missió o els objectius i les activitats que es desenvolupen.
- Estatuts (recomanat) i normativa aplicable que els afecta.
- Seu física amb els horaris d'atenció al públic i els diferents mitjans de contacte, que inclouran com a mínim un telèfon i un correu electrònic.

6.2. Informació econòmica, pressupostaria i comptes

Contractes

La relació de tots els contractes subscrits amb les administracions públiques, que ha d'incloure:

- la determinació de l'objecte del contracte i l'import.
- el procediment de licitació.
- la durada.
- les modificacions.
- les pròrrogues.
- les decisions de renúncia.

Convenis

La relació de convenis vigents amb les administracions públiques, amb indicació de:

- la data.
- les parts que el signen.
- l'objecte,
- els drets i les obligacions.
- les obligacions econòmiques si és el cas o de qualsevol índole i les seues modificacions, si les hi haguera.
- el període de vigència.

Subvencions públiques

La relació de subvencions públiques, amb indicació de:

- l'administració concedent.
- el seu import.
- l'objecte de la subvenció o finalitat.
- els destinataris del projecte.

Pla anual d'activitats i els pressupostos

Pla anual d'activitats i pressupostos aprovats per l'assemblea on s'indiquen les principals partides pressupostàries. En ells es fixaran els objectius concrets, les activitats, els mitjans necessaris per a executar-los, els costos estimats i el temps previst per a la seua consecució.

Comptes Anuals

Els comptes anuals (compte de resultats, balanç de situació, etc) i els informes d'auditoria de comptes i que s'emeten, en el seu cas.

Retribucions càrrecs directius

Les retribucions percebudes anualment pels màxims responsables de les entitats i indemnitzacions percebudes en ocasió de l'abandó del càrrec.

7 Responsabilitat

Compliment de les obligacions de la Llei

La responsabilitat és de cadascuna de les entitats i dels seus òrgans directius.

Fets que suposen un incompliment de la Llei i són sancionables:

- Incomplir les obligacions de publicitat activa,
- Incomplir el subministrament de la informació (quan s'haja desatés el requeriment exprés de les administracions competents)
- Incomplir les exigències derivades del principi de veracitat.

8 Casos pràctics

A continuació es detallen alguns exemples pràctics per a il·lustrar l'aplicació de la normativa de transparència en les entitats sense ànim de lucre.

Entitat	Camp d'actuació	Pressupost anual	Subvencions públiques	Obligació transparència
A	Agrupació Musical	237.000 €	120.000 €	SÍ
B	Grup de teatre	8.500 €	4.000 €	NO
C	Associació Veïnal	16.500 €	6.200 €	NO
D	Club de Bàsquet	18.000 €	8.100 €	SÍ
E	AMPA	53.000,00 €	14.000,00 €	Publicitat
F	Adjudicació de contracte públic	75.000,00 €	0,00 €	SÍ

En el cas de l'**ENTITAT A**, l'entitat es veuria obligada a complir l'obligacions de transparència ja que la quantitat que percep en subvencions públiques en un any supera els 100.000€.

També tindrien obligacions de transparència les **ENL D i F**. La primera per percebre en subvencions públiques més del 40% del seu pressupost anual (8.100€ és el 45% de 18.000€). El segon cas, la **ENTITAT F**, estaria obligada per la llei al prestar servei públic amb la seua activitat, independentment del seu pressupost anual o de les percepcions públiques.

No obstant açò, el **cas B i C** no estarien subjectes a l'obligatorietat de transparència. En el supòsit de l'**ENTITAT B**, la quantitat subvencionada no aconsegueix els 5.000€ mínims que estipula la llei. I, en el cas de l'**ENTITAT C**, la quantitat d'ajuda o subvenció pública rebuda no supera el 40% del pressupost anual de l'entitat.

L'**ENTITAT E**, tampoc estaria obligada a complir amb els requisits de transparència però en rebre una ajuda de més de 10.000€ hauria de fer publicitat en la web de l'associació, l'import, l'administració que concedeix l'ajuda i el programa subvencionat.

9 Rigorositat de la informació

Fins ara hem parlat de les obligacions en matèria de transparència que afecten les ENL. No obstant això, hi existeixen altres qüestions no normatives que també contribueixen a millorar la transparència de les nostres entitats, com ara **la transparència en la nostra comunicació**.

L'espai natural de les associacions és el de la participació. Per a participar cal estar informades i informats. Perquè la informació siga efectiva, genere consciència compartida i veu, hem d'aprendre a **comunicar**. Només d'aquesta manera, les persones associades compartiran el sentiment de pertinença. Però a l'hora de generar i compartir informació hem d'actuar amb rigorositat per garantir que aquesta informació siga veraç, honesta, fiable, objectiva i que eduque en el pensament crític.

L'aparició de notícies falses o *bulos* en mitjans de comunicació i xarxes socials és una pràctica deliberada amb la intenció d'enganyar i manipular decisions i conductes d'una comunitat per a tindre un benefici polític o econòmic, o desprestigiar o enaltir una institució, entitat o persona.

Per a evitar compartir aquestes notícies falses i *bulos*, proposem les següents accions:

Què puc fer des de la meua associació?

No compartisques immediatament

Pren-te el teu temps i llig amb deteniment.

Verifica la notícia

Si algú diu que està plovent i l'altre diu que no, obri la finestra per a comprovar-ho.

Compte amb els titulars alarmistes o espectaculars

Fan ús d'una tècnica anomenada clickbait, generen expectatives sobre fets irreals o inacabats.

Mira la font

Sospita quan no s'indique la font, enllaços o referències a altres textos.

Qui ho diu?

És de confiança? Ho diu una persona experta prestigiosa o cita a unes altres?

Té dades objectives i fiables?

Està basat en estudis o fonts científiques o demostrables?

Comprova la data

Desconfia si la notícia no té data.

Parla de faula o desinformació

No utilitzes el neologisme blanquejador de fake news, és menys correcte i no identifica tan clarament la mentida.

Educat en el pensament crític

Llig i informa't en fonts d'informació alternatives, aconsegueix dades per a argumentar, que no et prenguen el pèl.

Sembra el dubte metòdic

Desconfia, sobretot quan la faula assenyala com a culpable dels teus mals o de la teua associació a un col·lectiu vulnerable.

Eines i recursos contra les Notícies Falses

<https://maldita.es/malditobulo/>

https://verne.elpais.com/tag/bulos_internet/a

<https://fakenewsdetector.org/es>

10 Anàlisi de la realitat: arreglada de dades i avaluació de l'impacte

Les ENL han d'acostumar-se a ser transparents, a arreglar dades, a avaluar i a complir la llei. Les associacions fan una aportació vital dins de les seues comunitats de referència ja que estan constantment dinamitzant diferents espais i persones dins dels nostres municipis. En aquest sentit, obrin espais on poder fer-se preguntes sobre com volem viure conjuntament. Aquesta missió comuna del teixit associatiu és, per tant, la de fer pedagogia, la de fer-se les preguntes de forma compartida, però des de dades objectives per a poder prendre les millors decisions per a l'entitat i, per tant, per als nostres municipis també. Però per a prendre decisions de forma responsable cal fer un anàlisi objectiu de la realitat de les associacions.

És per això que la Fundació Horta Sud ha desenvolupat una eina, la **Plataforma d'Avaluació de l'Impacte**, per arreglar i analitzar una sèrie de dades objectives del teixit associatiu amb les quals es pretén demostrar que la confiança en el tercer sector no és cega, que les organitzacions són transparents i que aporten i enriqueixen a la societat.

Les dades que s'arreglen en aquesta plataforma fan referència al nombre de persones associades, voluntàries i contractades, al nombre de recursos econòmics amb els que compten, quin tipus de riquesa són capaces de generar, etc. És pot consultar en el següent enllaç: **associacions.org**

Registrar l'entitat en la Plataforma de les Associacions permetrà que la vostra entitat siga més transparent. Un valor lligat a l'honestedat, la sinceritat, el treball, la dedicació, el respecte... Una forma de transmetre a les persones que és una entitat de confiança.

Annex

Recursos en línia

Plataforma Avaluació de l'Impacte de les Associacions
associacions.org

Consell de Transparència i Bon Govern

Enllaç web: http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/consejo/portal_transparencia.html
Telèfon: 912733300
e-mail: secretaria.consejo@consejodetransparencia.es
El Consell de Transparència i Bon Govern és l'organisme encarregat de promoure la transparència de l'activitat pública, vetlar pel compliment de les obligacions de publicitat activa, salvaguardar l'exercici del dret d'accés a la informació pública i garantir el compliment de les normes de bon govern. Actua amb plena autonomia i independència en el compliment de les seues finalitats.

Consell de Transparència, accés a la informació pública i bon govern. Generalitat Valenciana

Enllaç web: <http://www.conselltransparencia.gva.es/>
Telèfon: 961922356
e-mail: conselldetransparencia@gva.es
Els seus objectius principals, dins de l'àmbit de la Comunitat Valenciana, consisteixen a garantir els drets d'accés de la ciutadania a la informació pública, vetlar pel compliment de les obligacions de publicitat activa i garantir i promoure el compliment de les disposicions de bon govern.

Normativa bàsica transparència i bon govern

Llei 19/2013, de 9 de desembre, de Transparència, Accés a l'Informació **Pública i Bon Govern** (BOE 295, de 10.12.2013)

Llei 2/2015, de 2 de abril, de la Generalitat, de Transparència, Bon Govern i Participació Ciutadana de la Comunitat Valenciana. (DOGV núm. 7500, de 08.04.2015)

DECRET 105/2017, de 28 de juliol, del Consell, de desenvolupament de la Llei 2/2015, de 2 de abril, de la Generalitat, en matèria de transparència i de regulació del Consell de Transparència, Accés a l'Informació Pública i Bon Govern. (DOGV núm. 8118, de 01.09.2017)

DECRET 56/2016, del Consell, de 6 de maig, pel que s'aprova el Codi de Bon Govern de la Generalitat. (DOGV núm. 7781, de 13.05.2016)

Llei 4/2016, de 22 de abril, de la Generalitat, de modificació de l'article 139 de la Llei 8/2010 de Règimen Local de la Comunitat Valenciana per a Garantir el Dret a Assistir i Gravar els Plens Municipals. (DOGV núm. 7769, de 27.04.2016)

Webs recomanades

www.fundaciohortasud.org
www.somossuper.org
www.gva.es
<http://www.interior.gob.es/es/web/servicios-al-ciudadano/asociaciones>
www.associacions.org

